

4. Klein J. *Interdisciplinarity: History, Theory, and Practice.* / J. Klein. – Detroit: Wayne State University, 1990. – 331 p.
5. Repko A. *Interdisciplinary Research: Process and Theory.* / A. Repko. – Publisher: Sage Publications, Inc., 2012. – 544 p.
6. Repko A. *Introduction to Interdisciplinary Studies* / Repko A., Szostak R., Buchberger M. – L.: Sage Publications, 2013. – 368 p.
7. Skucaite A. *Interdisciplinary Research – Challenges and Opportunities for Actuarial Profession.* / A. Skucaite // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.actuaries.org/EVENTS/Congresses/Cape_Town/Papers/Education%20&%20Professionalism/57_final%20paper_Skucaite.pdf
8. Szostak R. «Comprehensive» Curricular Reform: Providing Students with an Overview of the Scholarly Enterprise. / R. Szostak. // *Journal of General Education.* – 2003. – Vol. 52. – № 1. – P. 27-49.
9. Szostak R. *How and Why to Teach Interdisciplinary Research Practice.* / R. Szostak. // *Journal of Research Practice.* – 2007. – Vol. 3. – № 2. – P. 1-16.

Макаренко О. М., *док. мед. наук, професор ДВНЗ
«Переяслав -Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»,
Голубєва М. О.,* *канд. пед. наук, доцент НаУКМА*

СУПЕРЕЧНОСТІ В ОПИСІ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПАТОГРАФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Розвиток духовної культури України та її народу нерозривно пов'язаний з іменем великого філософа, поета та письменника, педагога Григорія Сковороди, який жив і творив у XVIII столітті. Григорія Сковороду відносять до типових представників української просвітницької філософії, а також часто називають українським Сократом. Його біографія засвідчила рідкісний приклад узгодження власної філософської системи із обраним ним способом життя, що, безперечно, заслуговує на повагу. До сьогодні залишається невідомим причина того, що надихнуло Григорія Савича на такий спосіб життя.

Для нашої наукової розвідки було використано дослідження та публікації сучасних авторів, в яких було створено образ видатного мислителя – Григорія Сковороди [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 11; 12; 13].

Григорій Савич Сковорода – непересічна історична особистість, його твори є актуальними й до сьогодні для українського народу. Постать цього мислителя овіяна легендами, існують фрагменти його життя, які є загадковими. На сьогодні ще залишається цікавою проблема розкриття психічного та фізичного стану Григорія Сковороди. Провести дослідження в цьому напрямі можливо за допомогою патографії. Патографія – це сучасний напрям медичної науки, що робить наголос на описі біографії з погляду психопатології та висвітлює історію життя особистості, її творчість, роль в історії, і, головне,

взаємозв'язок і взаємозалежність хронічних хвороб та творчості. Майже завжди пантографія об'єктом своєї уваги обирає життя та діяльність відомих людей.

Григорій Сковорода народився 3 грудня 1722 року в селі Чорнухи на Полтавщині. Новонародженого Сковороду описують як дитину худу та слабку це могло б свідчити про те, що в нього був поганий імунітет, це могло привести до того, що в дитинстві Сковорода переніс не одну хворобу. Зростаючи у середовищі мудрості та праведності, з ранніх літ відзначався схильністю до зосередженості на своєму внутрішньому світі, твердістю духу, великим бажанням до науки та знань. Вже з дитинства у Григорія формувалася спокійна та роздумлива вдача. Як і всі сільські хлопчак, користувався він повнісінькою до часу волею – ніхто йому не міг заважати блукати там, де йому схочеться. Дитинство його проходило як і у всіх хлопчиків. Змалку він також мав талант до співів та музики. Грамоти навчився у дяка, як це було заведено у ті часи, у нього також і навчався співати святих церковних пісень. Маючи вісім, він ходить до церкви і там допомагає дякові читати та співати. Зважаючи на таку прихильність Гриця до освіти, батьки віддали його у 1738 р. на навчання до академії, коли йому було 16-17 років [1].

Релігійний філософ Д. Мережковський писав, що у цей період життя Г. Сковороди при першому погляді зовнішність Григорія дивувала: було в ній щось химерне, чого нема в інших людей – напруження, дуже гостре і водночас надломлене та хворобливе. У Сковороди навіть у невмінні одягатися проявлялася головна риса його особистості – дисгармонія, суперечливість, поганий смак і якась дивна не чуттєвість у поєднанні з майже божевільною вразливістю. Ця зовнішність, імовірно, відповідала душевному складу письменника з багатьма невідповідностями, дивацтвами та парадоксами, котрі становлять велику кількість спогадів про нього. Сковорода і сам припускав, що навіть у фізичному сенсі влаштований інакше, ніж інші люди. Він був досить оригінальною людиною.

У 1738 році Григорій вступає до Києво – Могилянської академії. Досить швидко він став виділятися успіхами у музиці. Зазвичай веселий і дотепний із близькими друзями, парубок відразу замикався в собі, коли спілкувався із сторонніми, згодом він заспокоювався і знову починав балакати. Уже тоді Сковорода вирізнявся різними дивацтвами, навіть у словах. Іноді він був дуже сором'язливий і мовчазний, зазнавав багатьох образ від інших учнів та отримував догани від гімназійного начальства через свою неохайність. Скуйовджене волосся та великі очі майбутнього майстра пера були предметом кепкувань з боку однолітків. Збільшені очні яблука можуть говорити про підвищений внутрішньо очний тиск або захворюванні щитовидної залози.

Після повернення з однієї із подорожей Григорій Савич починає викладати в Переяславському колегіумі, де запроваджує багато дивакуватих ідей: таких як гра на сопілці на кладовищі. У такий спосіб Сковорода намагався навчити студентів не боятися смерті. Він учив також студентів писати віршовані твори. Цими діями незвичними методами навчання Сковорода підривав принципи схоластичного навчання, що й послужили причиною його

звільнення з Переяславського колегіуму. У подальшому Сковорода працював в Харківському колегіумі, але і звідти його звільнили. Деякий час був репетитором підлітків та юнаків із заможних родин. Останні двадцять п'ять років свого життя Григорій Сковорода став вільним філософом і дарував світу свою мудрість [1].

У центрі його філософських поглядів стояли етичні питання, проблема сутності людини, її природа. Щастя людини він ставить у пряму залежність від її діяльності. Сковорода висунув концепцію про «сродну працю». Людина щаслива тоді, коли її життя відповідає своєму призначенню, коли вона зайнята діяльністю за покликанням, інакше «сродною працею», що приносить користь суспільству та задоволення особистості. Зокрема, про це йдеться у байці «Зозуля і Дроздик» [9, с. 28].

Отже, ознайомившись з відгуками сучасників Г. Сковороди та його учнями, послідовниками, ми побачили, що чіткі симптоми патології відсутні, а його філософські погляди передають адекватне оптимістичне ставлення до світу, любов до рідної країни та бажання допомогти людям.

Аналізуючи його непередбачувані вчинки (втеча з придворної капели чи викладання на кладовищі) або деякі твори написані в формі діалогу, можливо запідозрити якісь психічні відхилення, насправді, Григорій Савич був звичайним здоровою людиною, який проповідував своє вчення та мав біографію, насичену багатьма цікавими подіями.

1. Бобровніков О. Григорій Сковорода / О. Бобровніков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/518396-grigorj-skovoroda.html> – Назва з екрана.

2. Войтович В. В. Сковорода Григорій. Пізнай в собі людину / Пер. М. Кашуба; Пер. поезії В. Войтович. – Львів : Світ, 1995. – 528 с

3. Горський В. С. Історія української філософії: Курс лекцій/ В. С. Горський. – К. : Наукова думка, 1996. – 287 с.

4. Григорій Сковорода – видатний філософ / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrhistory.com.ua/statti/stattya_112.html – Назва з екрана.

5. Драч І. Ф., Кримський С. Б., Попович М. В. Григорій Сковорода: Біографічна повість. – К. : Молодь, 1984.— 216 с.

6. Макаренко, Голубева М. О, Коваленко О. М., Семенець О. А. Етнопсихологічний аналіз творчості Г. Сковороди // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Ін-ту психології НАПН України ім. Г. С. Костюка / За ред. С. Д. Максименка. – Т. XIII. – Ч. 2. – К., 2011. – С. 228-235.

7. Макаренко О. М., Голубева. М. О., Литус О. А., Анікеєва Т. С. Релігійно-філософські та психологічні аспекти в творах Григорія Сковороди // Соціальна психологія. – 2011. – № 3 (47). – С. 183-191.

8. Русин М. Ю. Історія української філософії. Навчальний посібник / М. Ю. Русин, І. В. Огородник та інші. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 591 с.

9. Сковорода Г. С., Котляревський І. П. Вибране. – Харків : Прапор, 1990. – 299 с.
10. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т./ Г. Сковорода. – К. : Наукова думка, 1973. – Т. 1. – 532 с.
11. Філософський енциклопедичний словник / Ред. В. І. Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – 741 с.
12. Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / Д. Чижевський. – Харків, 2004. – 272 с.
13. Чиженко С. Ю. Вступ до філософії. Великі філософи / С. Ю. Чиженко. – Харків : Риф, 2005. – 512 с.

Боднар А.Я., канд. психол. н., доцент НаУКМА
Заїка А.Ю., аспірант НаУКМА (м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІВ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЇХ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Прагнення вітчизняної вищої педагогічної освіти до європейського науково-освітнього простору вимагає принципової зміни діяльності сучасних ВНЗ, що готують майбутніх філологів. Досвід провідних зарубіжних університетів свідчить, що процес підготовки майбутніх учителів реалізується ефективніше, коли з першого курсу навчання він максимально зближений з науково-дослідною роботою студента. Водночас в Україні науково-дослідна робота нерідко поставлена окремо від процесу навчання, тому випускники вищих педагогічних навчальних закладів недостатньо ефективно використовують досягнення науки в професійній діяльності, зазнають значних труднощів в організації власної дослідницької роботи, нездатні займатися дослідницькою роботою в умовах конфліктних ситуацій [4].

Останнім часом конфліктологічна проблематика набула великої значущості в усіх галузях професійної підготовки студентів-філологів, особливо в процесі підготовки їх до дослідницької роботи. Очевидним залишається брак кваліфікованих спеціалістів, що володіють технологіями ефективного спілкування та конструктивної поведінки в конфліктах, вміють адекватно розпізнавати, вчасно попереджувати та продуктивно вирішувати конфліктні ситуації [1].

У зв'язку з цим зростає науковий інтерес до проблеми розвитку конфліктологічної компетентності студентів-філологів, адже вміння будувати стосунки на засадах конструктивної взаємодії безпосередньо впливає на якість та продуктивність їх дослідницької діяльності.

Вивченню конфлікту та конфліктних ситуацій присвячені роботи В. Андрєєва, А. Анцупова, А. Гірника, Н. Гришиної, С. Ємельянова,